

CIRKULÄR 17:70

Avdelningen för juridik
Ann Sofi Agnevik
Matilda Björlingsson

Skola
Kommunstyrelsen
Barn- och Utbildningsnämnd

Nyckelord: Politisk information, partier, skola

Politisk information i skolan

Skolan har ett viktigt demokratiskt uppdrag i och med att det allmänna ska verka för att demokratiska idéer blir vägledande inom samhällets alla områden. Frågor om samhällsstyret, däribland politisk information, är en del av undervisningen och även av utbildningen i övrigt. Skolan har en skyldighet att ge eleverna en bild av det politiska systemet i Sverige, vilka partier som finns och vad de står för. Att bjuda in partier till undervisningen och till skolan är en bra metod för att ge en mångfacetterad bild av hur demokratin och vårt politiska system fungerar. Det är dock inte obligatoriskt att bjuda in politiska partier till skolan.

SKL har tidigare gett ut skriften *Politiska partier i skolan – vad gäller?* Den 1 januari 2018 kompletteras skollagen (2010:800) med en ny paragraf där förutsättningar för politisk information i skolan regleras och som bland annat innebär att det klart framgår att det är rektorn som beslutar i den frågan. Rättsläget ändras något genom den nya bestämmelsen i skollagen. SKL ersätter därför tidigare publicerad skrift med detta nya cirkulär. Mer information om lagändringen ges nedan.

Den nya bestämmelsen har SFS-nummer 2017:1112; de väsentliga förarbetena till bestämmelsen är regeringens proposition 2017/18:17 *Politisk information i skolan*.

Andra verksamheter

Frågor om arbetsplatsbesök kan förekomma också inom andra verksamheter i kommuner, landsting och regioner, såsom inom vård och äldreomsorg. Information om detta finns i SKL cirkulär 14:31, *Politiska partier inom vård och äldreomsorg*.

Lagändring i skollagen

Från och med den 1 januari 2018 gäller nya regler i skollagen i och med att en ny bestämmelse, 5 a §, läggs till i det första kapitlet i skollagen. I bestämmelsen slås fast att det är rektorn som beslutar om politiska partier ska bjudas in för att medverka i utbildningen. Om politiska partier bjuds in får antalet begränsas till samtliga de partier som är representerade i antingen riksdagen, vald församling i en eller flera kommuner eller i Europaparlamentet. Rektorn får även bjuda in politiska partier utifrån ett annat urval om urvalet sker på en objektiv grund.

Om ett begränsat antal politiska partier har bjudits in till en skola behöver inte andra politiska partier som har anmält intresse för att medverka i utbildningen ges en sådan möjlighet. Rektorn får dock besluta att eleverna som ett led i utbildningen ska ges möjlighet att på lämpligt sätt ta del av information också från dessa politiska partier.

Vem som fattar beslut

Utgångspunkten är att rektorn fattar beslutet om politiska partier ska bjudas in till skolan. Beslutet kan även i enlighet med 2 kap. 10 § skollagen fattas av någon annan efter delegation. Det finns inget krav på att beslutet ska vara skriftligt. Det kan ändå vara lämpligt med ett skriftligt beslut då det skapar tydlighet i förhållande till politiska partier, skolans personal och eleverna. Ett skriftligt beslut underlättar också kommande tillsyn av verksamheten. Beslutet kan inte överklagas.

Skolans demokratiuppdrag

Det är önskvärt att elever i sin utbildning ges möjlighet att ta del av politisk opinionsbildning som en del av skolans uppdrag att förbereda elever för att delta i demokratiska beslutsprocesser i samhälls- och arbetslivet. Skolan är dock inte en allmän plats och rätten till yttrandefrihet innefattar inte en rätt att komma till skolor och sprida budskap. Utgångspunkten är i stället att skolor kan välja om de vill bjuda in politiska partier eller inte.

Den nya regeln syftar i första hand till att ge skolan tydliga handlingsregler för det fall en skola väljer att bjuda in politiska partier som ett led i sitt arbete med demokratiuppdraget. En sådan inbjudan sker i så fall som en del i utbildningen.

Begränsning utifrån objektivitetsprincipen

Alla myndigheter måste beakta objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § regeringsformen. Den nya bestämmelsen i skollagen pekar ut alternativa tillåtna sätt att på objektiva grunder begränsa en inbjudan till ett antal partier.

I bestämmelsen anges uttryckligen att partier som är representerade i antingen riksdagen, vald församling i en eller flera kommuner, eller i Europaparlamentet är en tillåten grund för begränsning. Med vald församling i en eller flera kommuner avses såväl kommunfullmäktige som landstings- och regionfullmäktige. Rektorn får även välja att bjuda in politiska partier utifrån ett annat urval om urvalet sker på en objektiv grund. Vad som kan vara en ”annan objektiv grund” specificeras inte närmare i bestämmelsen, men i förarbetena till bestämmelsen anges som exempel att det vara politiska partier som är berättigade till statligt partistöd enligt 3 § lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier, eller som är berättigade till kommunalt partistöd enligt 2 kap. 9 § kommunallagen (1991:900). Ett annat exempel är partier som har rätt till valsedlar på statens bekostnad enligt 6 kap. 8 § vallagen (2005:837). Ett objektiva urval kan också styras efter det ämne som ska diskuteras. Ett parti får dock aldrig uteslutas på grund av partiets profil eller partiets inställning i en viss fråga. Inte heller får skolan välja en urvalsgrund i syfte att utestänga ett visst parti.

Om eleverna ska ges möjlighet att ta del av information också från andra politiska partier än de som bjudits in är det rektorn som avgör när och på vilket sätt det är lämpligt att partierna lämnar sin information. Den information som partierna bjuds in att lämna skriftligen behöver inte lämnas till eleverna exakt såsom partierna själva framställer den. Ett partis uppfattning bör istället kunna få presenteras på ett sätt som en lärare bedömer lämpligt för elevernas utbildning. Partiernas uppfattningar i en viss fråga kan exempelvis införlivas i undervisningen genom att läraren använder sig av det material som partierna har skickat in. Läraren ska då behandla de politiska partierna som skickat in material objektivt. Det innebär inte att varje uppfattning från alla partier måste redovisas. Läraren kan utifrån planeringen för undervisningen exempelvis välja att lyfta fram alla partiers uppfattningar i endast en viss fråga.

Yttrandefrihet kontra skolans värdegrund

Yttrandefrihet får begränsas i lag av hänsyn till vissa intressen, bland annat rikets säkerhet, allmän ordning och säkerhet. Exempel på yttrandefrihetsbrott är förtal, förolämpning och hets mot folkgrupp. Om en företrädare för ett parti, som har bjudits in till en skola för att informera om partiets politik, gör brottsliga uttalanden har läraren både rätt och skyldighet att avbryta företrädaren. En politisk företrädare kan dock inte jämföras med anställda i skolan eller med uppdragstagare. Det innebär att partiföreträdaren inte omfattas av skollagens reglering om att var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. En partiföreträdare får därför inte avbrytas så länge som uttalandet inte är brottsligt. Det är dock viktigt att inte låta diskriminerande eller kränkande uttalanden stå oemotsagda. Läraren kan istället exempelvis bjuda in en annan deltagare att i en replik bemöta och uttrycka sin uppfattning i en viss fråga. Lika viktigt är diskussionen efteråt, då läraren har ett ansvar för att föra fram de värderingar som skolan står för.

Lagtext

1 kap. 5 a § skollagens lydelse

”Rektorn beslutar om politiska partier ska bjudas in för att medverka i utbildningen. Om politiska partier bjuds in får antalet begränsas till samtliga de partier som är representerade i antingen riksdagen, vald församling i en eller flera kommuner eller i Europaparlamentet.

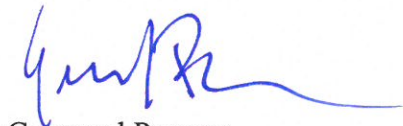
Rektorn får även bjuda in politiska partier utifrån ett annat urval än som anges i första stycket, om urvalet sker på en annan objektiv grund.

Om ett begränsat antal politiska partier har bjudits in till en skola enligt första eller andra stycket behöver inte andra politiska partier som har anmält intresse för att medverka i utbildningen ges en sådan möjlighet. Rektorn får dock besluta att eleverna som ett led i utbildningen ska ges möjlighet att på lämpligt sätt ta del av information också från dessa andra politiska partier.”

Frågor

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av förbundsjuristen Ann Sofi Agnevik, 08-452 75 40, eller förbundsjuristen Matilda Björlingson, 08-452 78 45.

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för juridik

Germund Persson

Ann Sofi Agnevik

Matilda Björlingson

